

**Godin Akam Inigha Izir
Gumazim
Maikan Akınafarim
O
Maika
Akar faragha zuim**

Godin akam inigha izir gumazim Maika, Godin akam inigha izir gumazim Aisaian dughiamin, a uaghan Godin akam akuri. Ezi Aisaia Jerusalemian gumazim, egha an akam isa gumazir aruabav kiri. Akam inigha izir gumazim Maika, a Judan nguibar dozir mam Moresetin ize. A kamaghin gumazamizibav gei, me akirim God gasaragha arazir aghuiba ataki, kamaghin amizi, a mizazim me gasam.

Maika inigha izezir akar mabar tongin, akar dikirizir aghuir maba uaghan iti. A ghaze, God gin bar deraghvira uan gumazamizibar amuam. A Devitin ikizimin gumazitam amiseveghtima, an arazir aghuibar gin mangi me gativagham.

Maikan akar otevir mam, akam inigha izir gumazir aviriba mikemezir akabar mingaribar mirara ghu. Akar kam kamakin, “Ikiavira Itir God arazir aghuibar e mikemegha gifa, eghti e arazir aghuir a ifongezir kabara damu: E guizin arazibara damuam, egh igharaz darazir apangkuvir arazim gifongegh, egh e uari abin uan Godin apengan iki, anarira gin mangam.” Akar kam, Maika 6:8in iti.

God ivezir kuram isi uan gumazamizibar aningam

(Sapta 1--2)

¹ Fomira Atrivim Jotam ko, Atrivim Ahas ko, Atrivim Heskia me vaghvagher Judan gumazamizibagh ativagher men atrivibar ikezir dughibar, Ikiavira Itir God migirigiar kam isa Maika ganingi, Maika a Moresetin nguibamin gumazir mam. Ikiavira Itir God Samarian nguibar ekiam ko, Jerusalem in nguibar ekiam in otivamin bizibar gun Maika migei.

God jasin min izi mizazim Samaria ko Jerusalemia daningam

² Ia kantriba bar dar gumazamiziba, ia deraghvira akar kam baragh!

Ia nguazimin itir gumazamiziba, ia deraghvira kuariba arigh Ikiavira Itir God in akam baragh!

Ikiavira Itir God, ian Ekiam, a ia isa kot gatigha gifa.

Ezi ia deraviram oragh.

Ekiam uan Dipenimin ikia migirigiar kam gami.

³ Ia gan! Ikiavira Itir God uan Nguibar Aghuim ategh izasa.

A izighiri mighsiabagh isin daruam.

⁴ Eghti mighsiaba an suemningin apengan dipabar min otivigham,

---

1:1: 2 Atriviba 15:32-38; 16:1-20; 18:1-20:21; 2 Eghaghaniba 27:1-7; 28:1-27; 29:1-32:33

mati kendel isia amera izaghira dipamin min emiri.
 Mighsiar kaba, iri danganir zaribar otivigham,
 eghti dagiaba pogh-pogh izighiri,
 mati dipam mighsiabar ikegha ivemara izaghiri.

⁵ Israelia, me Godin akam batuegha arazir kuram gami,
 kamaghin amizi, bizir kaba bar me bativam.
 Israelia akam batozir arazir kam, kar ten osimtizim?
 Samariaba, kar ian osimtizim.
 Ezi Judaba asebar ziaba feir arazir kam, kar ten osimtizim?
 Jerusalemia, kar ian osimtizim.*

⁶ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God ghaze,
 “Ki Samarian nguibar ekiam gasighasigh,
 an mizumzuiariba azenan dar pozim mikinigham.

Eghti a wainin biar igiaba oparamin danganimin min otogham.
 Ki an dipeniba bar da apirarighti, da dagiar muziaribar otivigh ikiam.

Eghti dagiar muziarir kaba iri pogh-pogh danganir zarimin magari,
 dipenibar danganir faragha ikeziba avaraghan kogham.

⁷ Eghti ki asebar marvir guaba abighirarigh, da isi avimin da kunigham.

---

* **1:5:** Samarian nguibar ekiam, a kantri Israelin nguibar ekiam mam. Ezi Jerusalem in nguibar ekiam, a kantri Judan nguibar ekiam mam.

Eghti marvir guar kaba bizir mizumzuiarir
 pozim mikinizibar min otivigham.
 Samariaba akirim ragha God gasaragha aser
 kabar ziaba fe,
 mati amizim uan pam ategha gumazir
 igharaziba ko tintinibar akui.
 Bizir kam bangin, igharaz darazi izi Samariaba
 abinigh,
 bizir me arazir kuram gamua iniziba, me me
 da, bar ada inigham.
 Bizir kaba me da inigh kantrin
 igharazibar mangegh da isi uan asebar
 aningam.”

⁸ Ezi Maika kamaghin migei:

“Bizir kaba otivam, eghti nan navim bighti ki
 aziam.

Ki uan osimtizir kam akakaghsi dagarir
 asuabar aghuan kogham,
 ki pura inir kurar bibiziba ikiam.

Egh ki afiar atiabar min arongam.

Egh ki ponemin min arangam.

⁹ Eghti Samarian gumazamizibar osimtizim,
 mati midir puvatizir duaba.

Eghti Judaba, uaghan kamaghira
 mizazim iniam.

Jerusalem, kar nan gumazamizibar nguibam,
 a mizazim iniamin dughiam uaghan bar
 roghira izi.”

Apaniba Jerusalemın boroghira ize

¹⁰ Getin nguibamin itir gumazamiziba, me en
 apaniba, ezi ia kamaghin me mikiman
 marki,

God e gasighasiki,
 me ian ganti, ia azenara azian marki.
 Ia Bet Leafra adarasi, ian naviba osemeghti ia
 azi,
 nguazim gipoghpogh, an mineziba uan
 mikarzipar aghu.†
 11 Ia Safirin nguibamin gumazamiziba, ia bibi-
 abara ikiva aghumsigh,
 kalabuziar gumazamizibar min kantrin
 igharazimin mangi.
 Ia Sananin nguibamin gumazamizibar atiatigh,
 nguibam ategh
 azenan izan kogham.
 Ia oraghti, Beteselin nguibamin adarazi arangti ia
 fogh,
 mongamin danganitam kagh itir puvati.‡
 12 Ikiavira Itir God Jerusalem gasighasighamin
 dughiam bar roghira ize,

---

† **1:10:** Bet Leafra nguibar ekiam ko nguibar igharaziba ko nguazir ves 10-15in itiba, da Jerusalem in nguibar ekiamin boroghin iti. Apaniba Jerusalem in misoghsi mangi nguazir kam ko nguibar kam in otogh mangam. Gumazir maba ghaze, akam in igha izir gumazim Maika ti akar kam, pura ikararer dibovir akabar a gamua ziar kam a gati. Hibrun akamin ziar kam, Bet Leafra mong kamaghin ghu, “Nguazir menemeniar dipenim.” Kamaghin amizi, akam in igha izir gumazim kamagh me migia ghaze, me nguazir minemeniam uan mikarzipar aghuam. Ziar kam Sanan (a ves 11in iti) a mong ziar kam in min ghu “Anetaki.” Ezi akam in igha izir gumazim men migia ghaze, me uan nguibar kam ategham. Akam in igha izir gumazim uaghan ziar igharazir maba kamaghira ikararer dibovir akabar da gei. Ezi Hibrun akam danganir maba me deragha dar mingariba abighizir puvati. ‡ **1:11:** Hibrun akamin me akamin mingarim kagh deragha anebighizir puvati.

kamaghin amizi, Marotin nguibamin
 adarazir naviba bar osemegha,
 uarir akurvaghasa gumazamiziba bagha
 pura mizua iti.

13 Ia Lakin nguibamin adarasi, ia Israelian arazir
 kurabar gin ghua,
 Jerusalemia gamizi, me arazir kuram gami.

Kamaghin amizi, ia karisba inigh
 hoziar bar puvira ivemaribagh ikegh aregh.

14 Ia Judaba, ia Moreset Getin nguibamin
 apangkufigh.

Ia ganti, igharaz darazi a inighti, a ua ian
 nguibam gavaghan kogham.

Eghti Aksipin nguibamin adarasi,
 Israelian atrivibar akuraghan kogham.

15 Ezi ia Maresan nguibamin adarasi, Ikiavira Itir
 God,
 ia isi ian apanibar dafarim datighti,
 me ian nguibam inigham.

Eghti Israelian gumazir dapaniba ari mangi,
 Adulamın dagiar toribar aven muegham.

16 Egh apanir kaba ian borir ia bar ifongeziba
 inigh mangegham.

Kamaghin amizi, ia me bagh nighnigh azi,
 egh uan dapanir arizibagh isegh dapanir
 tuziba ikiam.

2

*Gumazir arazir kurabar gumazir onganaraz-
 ibagh amiba, God me gasighasigham*

¹ Ia gumazir dimagaribar akui puvatigha, arazir
 kurabar amuasa nighnigha itiba,

aminim tirazi arazir kurar kam damuamin
tuavim otozi, ia zuamirama a gami.

Ia kamaghin amir gumazamiziba iavzika!

Ia bar ikuvigham.

² Ia gumazamizibar azenibar gara dagh ifuegha
purama da isi darasi.

Egha ia men dipenibar gara dagh aguava pura
da isi.

Ia ifavaribagh amuva,

gumazamizibar nguaziba ko, biziba ko,
dipenibar okei darasi.

³ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God kamaghin
miglia ghaze,

“Ia oragh! Ki ia gasighasighasa nighnisi,
eghti ia ari mangamin tuaviba puvatigham.

Dughiar kurar kam ia batoghti ia ganigh fogham,
egh ia ua gin, uan ziaba fisi kamaghin damuan
kogham.

⁴ Ia bativamin bizir kaba otivti,
gumazamiziba ia geghan akam ia gasi ia
mikimam.

Egh me kamaghin azirakar ighiar
amirizibar amuam:

‘E bar moghira bar ikufi.

Ikiavira Itir God, en nguazim inigha en apanir
igharazibagh aningi.

Gumazir kaba e inigha ghua

nguazir igharazimin e isa kalabus gati.

Maia! A datirighin manmaghin

en nguazir, e da inizim ikarvagh e
damuam?’”*

---

* **2:4:** Hibrun akamin me akamin mingarim kagh deragha
anebighizir puvati.

⁵ Kamaghin amizi, ia Ikiavira Itir Godin gumazamiziba, ia gin ua izi uari akuvagh,
 nguazim abigh uari daningisi, a bagh satu
 gikarangamin dughiam,
 ia gumazir arazir kurabagh amiba,
 ian ovavir boriba nguazir otevir katam
 inighan kogham.

⁶ Ezi gumazamiziba kamaghin na migia ghaze,
 “Ni kamaghin garir akabar gun e mikiman marki.
 E nin akaba baraghan aghua.
 God e gasighasighan koghti, e
 aghumsighan kogham.”

⁷ Ia Jekopin ovavir boriba, ia ghaze,
 Ikiavira Itir Godin apangkuvim ia ko ikivira
 ikiam, a?
 Egh bizir kuratamin ia damighan
 kogham, a? Puvati.

Ikiavira Itir God ghaze,
 gumazir nan damazimin arazir aghuibagh
 amiba,
 ki nimira me migei.

⁸ Ikiavira Itir God kamaghin gumazir kabav gia
 ghaze,
 nan gumazamiziba, ia apanibar min me gami.
 Men marazi midorozim gamigha uamategha uan
 dipenibar izegha ghaze,
 e deragha uamategha izegha avughsi.

Ezi puvati, ia ghua me azenan azuir koro-
tiaba men akiragharibar da adangi.†

9 Egha ia nan gumazamizibar tongin itir amizir
odiariba,

ia men dipenir me ifongeziba bagha me
batosi.

Egha ki men boriba, gin me daningamin bizir
aghuiba,

ia men tuavim apirigha da okemegha gifa.

10 Ia gumazir arazir kurabagh amua nan
damazimin zuezir puvatiziba,

ia kagh deravira ikiamin danganir aghuiba
puvatigham.

Ki bar pazavira ia gasighasigham.

Kamaghin amizi, ia dikavigh mangi.

11 Eghti akam akurir gumazitam ti gumazir kurar
kaba bagh izi,

wainin dipar onganiba ko dipar onganir
igharazibar akar ifavaribar mikim suam,

“Ki guizin kamaghin migei, ia wain ko dipar on-
ganir aviriba ikiam,”

gumazir kurar kaba, ti gumazir akam inigha
izir kam bar a gifuegham.

*Ikiavira Itir God uamategh uan gumazamiziba
iniam*

12 Ikiavira Itir God ua kamaghin Jekopin ovavir
boribav gia ghaze,

“Ki uamategh Israelian gumazamizir itir varazira
ua me akuvagham.

---

† 2:8: Hibrun akamin me akamin mingarim kagh deragha
anebighizir puvati.

Egh mati gumazim sipsipba inigha iza
 divazimin aven me akuvi moghin,
 ki ua me akuvagham.
 Eghti me kalabusin dipenibar tiar akabar uari
 akuvam.
 Eghti gumazamiziba ua ian nguazim bar a
 gizivagham,
 mati sipsipin avirim grazir aghuir aviribar
 tongin ikia ada api.”

¹³ Ikiavira Itir God uan gumazamiziba kalabusin
 me firigh,
 me inigh azenimin izam.
 Eghti me kalabuziar divazibar tiar akaba akar
 azenan iziti,
 men Atrivim a Ikiavira Itir God, a uabi men
 faragh mangam.

God gumazamizibar araziba akir, deragh me damuam

3

(Sapta 3--5)

Maika Israelian gumazir dapanibar atari

¹ Ki ghaze:

“Ia oragh, ia Jekopin ovavir boribar gumazir da-
 paniba, ia Israelian gumazir aruaba,
 ia arazir aghuibagh nighnigh da bagh ingar.

² Ia arazir aghuir kamın aghuagha arazir kuram
 bagha bar ifonge.

Ian arazir kaba mati, ia nan gumazamizir
 angamira itibar iniba aghora da misi.

Egha men agharibar itir tuziba aghora da
mifeſi.

³ Ian arazir kaba mati ia nan gumamazibar iniba
misa men aghariba apiragharigha
dagh asegha, men tuziba aghoraghsua da api.
Ia mati, me minem daghuasa asizir tuzir
agharibar itiba aghoraghsuegha
da minem gaghui.

⁴ Eghti dughiatam gin iziti, ia akurvazim bagh
Ikiavira Itir Godin arangti,
a ia bareghan kogham.
Ia arazir kurabagh ami, kamaghin amizi, a ian
azangsiziba bareghan kogham,
mati a uan guam ian modo.”

⁵ Godin akam inigha izir gumazir maba,
deragha nan gumamazibagh amir puvati.
Eghti tav dagheba me daningti, me a ko akaba akir
suam,
a dughiar aghuibar ikiam.
Puvati, kar me a gifari.

Eghti gumamaziziba dagheba me danighan
kogham, eghti me akar atiatibav kim ifar
suam,
men apaniba izi me gasighasigham.

Ezi Ikiavira Itir God, akam inigha izir gumazir
kabav gia ghaze,

⁶ “Ia nan gumamazibagh ifari,
kamaghin amizi, ki ian anogoreghti,
ia ua irebamın min gari bizibar ganan
kogham,
egh dar mingariba abighan kogh,

egh ia gïn otivamin bizibagh foghan kogh,
dav kïman kogham.

Ia aruem iraghugha gïvagha aminim pïrizi
moghïn,
ian dughiaba gïvagham.”

⁷ Eghti akam inigha izir gumazir gïn otivamin
bizibar gara dav geir kaba,
me aghumsigh naviba men ikuvigham.

Men arazir kurar kam bangïn, God men
azangsiziba baraghan kogh,
bizir me ganamin kabar amuti,
da otivan kogham.

⁸ Ezi ko, Ikiavira Itir Godïn Duam gavgavim na
ganingi,
egha guizin arazim damuasa nighnizim isa na
ganingi.

Egha Israelian arazir kuraba bar dar gun me
mikimasa gavgavim na ganingi.
Eghti ki Jekopin ovavir boribar arazir akaba
batozimïn gun me mikimam.

⁹ Ia Jekopin ovavir boribar gumazir dapaniba de-
ragh na baragh,
ia guizin arazibar aghua.

Ia Israelian gumazir aruaba, ia arazir aghuibagh
irazi,
da ghua arazir kurabar mïn otifi.

¹⁰ Ia uari bagha Saionïn nguibamïn dipenir aghuir
aviriba ingarasa,
gumazamizibav sozi me ariaghiri.

Ia guizın arazımın aghuagha, onganarazibagh
 amir gumazamiziba abıragha men ghuzim
 ingegha
 ghaze, kar Ikiavıra Itir Godın nguibam
 Jerusalem,

e anesarazi a tugha gavgafi.

11 Ezi Jerusalemın gumazir dapaniba kotın
 dughiamın, gumazamizibar amamangatizi,
 me modogha dagıaba me givezegha me gak-
 aghorima,
 me paza kotiaba tuisısi.

Ezi ofa gamir gumaziba, gumazibar amaman-
 gatıghtı me dagıaba me danıngtı,
 me Godın Akar Gavgavıbar mıngariba abıgh
 me mikımam.

Ezi akam inıgha izir gumaziba uaghan ghaze, me
 dagıaba inıghıva,
 akar mogomebar mıngariba deragh da
 abıgham.

Jerusalemın gumazir ekiar kaba bar, me kam-
 aghın amua ghaze,
 “Ikiavıra Itir God e ko iti. Ezi bizitam e
 gasıghasıghan kogham.”

12 Kamaghın amizi, ia gumazir dapaniba ko ofa
 gamir gumaziba ko akam inıgha izir gu-
 mazıba,
 ia amizir osımtızir kaba bangın, God
 Jerusalem gasıghasıgham.

Eghtı Jerusalemın bizıba bar ikuvıgham, egh
 mınezir pozımın otogham.

Eghti Saion nguazir kinimin min ikiti, gumaz-
 iba an dagher azenibar ingaram.
 Eghti Ikiavira Itir Godin Dipenim iti naghin
 mighsiar kam,
 ruarim a batogham.

4

*Ikiavira Itir God uan gumamaziziba bar men
 atrivimin ikiam
 (Aisaia 2:1-4)*

¹ Gin otivamin dughia tamın,
 mighsiar Ikiavira Itir Godin Dipenim tughav
 itim,
 ziar bar ekiam iniam.
 Egh a pin mar iki mighsiar igharaziba bar dagh
 afiragham.
 Eghti Kantrin Igharazibar Gumamaziziba bar
 izi an uari akuvagh ikiam.

² Kantrin aviribar gumamaziziba izi suam,
 “Ia izi, e Saionin Mighsiamin mavanangam, a
 Ikiavira Itir Godin mighsiam.
 Kar Jekopin Godin Dipenim.
 E mangiti a uan arazir a ifongezibar en sure
 damuam.
 Egh a uabi misevezir tuavim, e an gin
 mangam.”

E fo, Moses Osirizir Araziba, Saionin Mighsiamin
 ikegh mangiti
 gumamaziziba a iniam.
 Guizbangira, Jerusalemın nguibam, kar danganir
 Ikiavira Itir God uan akam isi, uan gumaza-
 mizibar aningamim,
 eghti me azenan mangi an akam akunam.

³ Eghti Ikiavira Itir God, jasın mın iki kantriba bar dar gumamazibar araziba tuisigh, men osımtıziba deragh da akirti, me uari inigh deragh ikiam.

Egh me uan midorozir sababa inigh dav soghti, da baravigh nguazibagh tuir ainbar mın otivigham.

Egh me uan afuzibav soghti, da ikizirigh sabar azenibar ingaribagh ami moghin, otivigham.

Egh danganiba bar dar itir gumamaziziba, uam uariv soghan kogh ikıva, ua midorozir arazibar sure damuan kogham.

⁴ Kar Ikiavira Itir Godın Gavgaviba Bar Itim akam akırigha ghaze, gumamaziziba vaghvagh deraghvıra uari uan wainın ikarıziba ko fighın temebar boroghın dapiam.

Egh me deragh ikiti, tav ua izi atiatim me danıngan kogham.

⁵ Kantrin Igharazibar Gumamaziziba uan asebar ziaba fi, men akabar gın mangam.

Eghti e Israelia, Ikiavira Itir God, en God, e zuraram an ziam fi mamaghıra ikiam.

Israelia uamategh uan nguibamın izam

⁶ Ikiavira Itir God kamaghın miğia ghaze, “Gın otivamin dughiamın, gumamazizir ki faragha ivezir kuram me ganıga, kalabuziar gumamazizibar mın kantrin igharazımın amadaziba ko, suer kurar daruan iburaziba,

kí ua me akuvam.

⁷ Ezi gumazamizir ikiavira itir varazira, me uan nguibamín saghon ikia, egha daruan iburaghburaki, me gumazamizir suer kurar pazava aruiba.

Ezi datirighín itir varazira kí ua me damighti, me kantrin bar gavgavimín mín otogham.

Eghti datirighín ikegh mangi, kí Ikiavira Itir God, kí Saionín Mighsiamín iki, men atrivimín iki, me gativagh mamaghira ikiam.”

⁸ Ezi ní Jerusalem, God nín ikia uan gumazamiz-ibar gari,

mati sipsipbar gari gumazim uan sipsipbar garir dipenir divazimín aven iti.

Ní faragha me geghuvi moghín, ní bar ekevegh uan kantrin nguibaba bar da gativagh, dagh eghuvam.

⁹ Jerusalem, ní manmaghsua pamten arai?

Ní tizim bagha amizim borim batasa mizazim isi moghín uabi barasi?

Ní ti atriviba puvati, a?

Ezi nín fofozir gumaziba ti ariaghire, a?

¹⁰ Ia Jerusalemia, ia dimiva arang,

mati amizim borim batasa mizazim baragha, uabi gighavkiravira iti.

Ia datirighín nguibam ategh graziba itir danganimín mangi.

Eghti me ia inigh Babilonín mangam.

Eghti gín Ikiavira Itir God, ian apaniba da ua ia inigham.

- 11 Ezi kantrin aviriba ia gasighasighasa uari akufa.
 Egha me ghaze,
 “Aria, e Jerusalemın nguibar ekiam bar a
 gasighasigh,
 an ganti a bar ikuvigh ikiam.”
- 12 Egha kantrin kabar gumazamiziba Ikiavira
 Itir Godın nighnizim gifozir puvati, a man-
 maghin nighnisi.
 Me kamaghın fozir puvati, a me akuvagh me
 gasighasigham.
 Mati gumazim witba akuvagh da mirmirighti,
 da witin daghebar mın otivigham.

- 13 Egha Ikiavira Itir God ghaze,
 “Jerusalemia, ia dikavigh
 mangi uan apanibagh asighasigh.
 Ki ia damighti, ia gavgavigh ikiam,
 mati bulmakaun mam ainın komba ko, brasın
 sueba ikia bar gavgafi.
 Kamaghın amizi, ia kantrin aviriba diki me
 abinigham.
 Egh apaniba faragha ia misogha inizir biziba,
 ia uam ada inigh na daningam,
 ki nguazir kam bar a gativazir Ikiavira
 Itir God.”

5

- 1 Ia Jerusalemia, ian midorozir gumaziba uari
 akuvagh,
 arang uan mikarziba aghor.
 Apaniba ia ekiarugha gifa.
 Me Israelian gumazir dapanim misogh
 aghumsizim a daningasa,

mati apanim aghorim inigha gumazimîn
koviam miſoke.

*God akam akîra ghaze, gumazir dapanitam
Betlehemîn nguibamîn otivam*

² Ikiavira Itir God ghaze,

“O Betlehem, ni Efratan Distrighîn itir nguibam,
ni Judan anababar nguibabar tongîn, ni
nguibar bar dozim,
ezi nîn aven gumazitam na bagh gumazir
dapanimîn otogh Israelia gativagh men
ganam.

Ezi bar fomira, an ovavir bar faraghavira itim, an
otogha ike,
ezi an adarazi datirighîn ikia ghuavira iti.”

³ Kamaghîn amizi, Ikiavira Itir God uan adarazi
ateghti,
me uan apanibar dafaribar ikivira iki mangiti,
amizir God inabazim, an otarim
bategham.

Eghti dughiar kamîn Israelian kantrin igharaz-
ibar ikeziba, uamategh izi
uan adarazi ko uam uari akuvagham.

⁴ Eghti gumazir dapanir kam otogh,
uabi uan gumazamiziba Ikiavira Itir Godîn
gavgavimîn men ganam,
mati sipsipbagh eghuvir gumazim de-
ravira uan sipsipbagh eghufi.
Guizbangira, a Ikiavira Itir God, an God, an an
ziar ekiamîn me gativagham.

Eghti gumazamizir kantrin igharazibar itiba an
gavgavim gifogham.

Eghti an gumazamiziba deragh ikiam.

⁵ Eghti a navir amirizim ko, dabirabir aghuim isi
uan gumazamizibar aningham.

Eghti Asirian midorozir gumaziba izi, en
nguibar ekar gavgavibar divaziba akarti,
e uan midorozir gumazir faragha zuir gavgaviba
amiseveghti,
me mangi me ko misogham.

⁶ Me Asirian kantri ko misogh me abinigh,
men kantri iniam, an ziam Nimrot,* me me
dama a iningham.

Eghti arazir kamın, gumazir dapanir kam, Asirian
e gasighasighasa iziba,
a men dafarimın en akuragh, uam e iningham.

⁷ Eghti Jekopin ovavir boribar ikiavira itir
varazira,
me kantrin igharazir aviribar gumazamiz-
ibar tongin iki,
men akurvaghamin gumazibar min
ikiam.

Mati dimagaribar grazibagh irir ghuariaba, ko,
temebagh izir amoziba,

Ikiavira Itir God da amadagha dagh amizi, da
deraghaviram otifi.

Bizir kaba me Godin gavgavimra dar amuam,
men gavgaviba puvati.

---

* **5:6:** Nimrot, a gumazir Niniven nguibar ekiamın ingarizim, an
Asiriabar nguibar ekiam. Kamaghın amizi, kantri Asiria, me ziar
kam a garisi “kantri Nimrot.” Ni Jenesis sapta 10:8-12in gan.

8 Eghti Jekopin ovavir boribar ikiavira itir varazira,
 me kantrin igharazir aviribar gumamazib-
 ibar tongin iki,
 mati laion ruarimin itir asiziba ko,
 sipsipin divazimin aven itibar amasa
 gari.

A sipsipbar tongin mangi, uabi fi sipsipbav kin me givi me aghoram.

Eghti gumazir men akurvaghamiba puvatigham.

9 Eghti tuavir kamin Israelia uan apaniba abinigh bar me agivagham.

10 Ikiavira Itir God, kamaghin Israelia migia ghaze:
 “Gin otivamin dughiamin, ki midorozir bizibagh asighasigham.

Egh ian hoziabagh asighasigh ian karisba apirarigham.

11 Egh ki ian nguibar ekiaba ko dar divazir gavgav-
 iba bar ada akarighti,
 ia uam adar mongiva avegham.

12 Egh ki ian meziba ko akavsiaba batuegh,
 ian kukunir gumaziba agivaghti, me ua ikian kogham.

13 Egh ki ian marvir guaba ko, asebar nedaziba bar da batuegham.

Ia uari uan dafaribar ingarizir bizibar ziaba fan marki.

14 Egh ki temer guarir aser amizim Aseran nedazim itiba apirarigh,
 ian nguibamin bar da batuegham.

Egh ian nguibar ekiaba bar adagh
asighasigham.

¹⁵ Ki arazir kam bagha nan navim bar osemegha
atari.

Egh kantribar gumamazir nan akaba ba-
tozir arazir kam, ki a ikarvaghám.”

**God Israelian arazir kurar me
amiziba bagh me tuisigh, gín me
damighti me an gumamazibar
otivigham**

6

(Sapta 6--7)

Ikiavira Itir God Israelia isa kot gati

¹ Ia oragh!

Ikiavira Itir God Israelia isa kot gati.

O Israelia, ia dikavigh izi kotiamin, ia uan
osimtizimin gun mikim.

Eghti mighsiaba jasin min iki,
ia baragh ian akaba tuisigham.

² Eghti ia mighsiaba ko, dagiar bar gavgavir
nguazimin apengan ikia, an suirazi a gav-
gavigha ikia mamaghira itiba,
ia Ikiavira Itir Godin kotiam baragh.

Eghti Ikiavira Itir God, kotin aven uan gumaza-
miziba ko uari adoghodoghiva,
egh an akam me gasam.

³ Ikiavira Itir God kamaghin migei,

“O nan gumazamiziba, ki arazir kurar manamra ia gami?

Ki ian azai, ki bizir tizim gamigha osimtizim ia ganingi?

Ia na mikim!

⁴ Guizbangira, kirara dughiar ia Isipin kalabusin itimin ia inigha azenan ize.

Ki tuavim ian akaghasa, Moses ko, Aron ko, Miriam, me amadazi, me ian faragha ghua ia inigha ize.

⁵ O nan gumazamiziba, ia Moapian Atrivim Balak faragha ia gamizir arazir kuram ginighnigh.

Beorin otarim Balam, ia Balak mikemezir akam ginighnigh.

Egha ia Sitimin nguibam ategha ghua Gilgalin zuir dughiamin, ki amizir bizir ekiabagh nighnigh.

Ia bizir kabagh nighnigh fogh suam, ki ian akurvaghasava bizir aghuibagh ami.”*

Ikiavira Itir God, arazir a ifongezibar amuasa gumazamizibav gei

⁶ Ikiavira Itir God, a Godin Bar Pin Itim, ki an damazimin izi tevimning apirigh an ziam fisi, bizir tizimra inigh izam?

6:4: Ua Me Ini 4:10-16; 12:50-51; 15:20   **6:5:** Diboboniba 22:2--24:25; Josua 3:1--4:19   * **6:5:** Vezin kam ghaze, Ikiavira Itir God digavir kuram gamir arazir aghuir aviribagh ami. Israelia Sitimin nguibam ategha izir dughiamin, a Jordanin Fanem gamizi a dakezi me nguazir dakirtizim giregha vongin Gilgalin ghue.

Ki ti bulmakaun igiar mikarziba sara itir aghuiba
 inigh izi, a daningisi
 ofan bar isia mighirizim min bar da tueghti da
 isi mighirigham, a?

⁷ Ki ti sipsipin apurir 1,000pla o, 10,000plan olivin
 borer mineba inigh izam,
 eghti Ikiavira Itir God bizir kaba bagh bar
 akuegham, o?

Ki ti uan arazir kuramin ivezim bagh uan otarir
 ivariam ofa damusi
 a misueghti an aremegham, o?
 Bar puvatigham.

⁸ Ia nguazir kamın itir gumazamiziba, Ikiavira Itir
 God arazir aghuibar ia mikemegha gifa,
 eghti ia arazir aghuir a ifongezir kabara dar
 amu:

Ia guizin arazibara damuam,
 egh igharaz darazir apangkuvir arazim gi-
 fongegh,
 egh ia uari abin uan Godin apengan iki,
 anarira gin mangam.

⁹ Ia fofozir aghuim gifueghiva,
 Ikiavira Itir Godin atiating an apengan ikiam.

Ia oragh! Ikiavira Itir God Jerusalemın nguibar
 ekiamın diagha ghaze,
 “O nguazir kamın itir gumazamizir iza
 nguibar kamın uari akuviba, ia oragh!†

¹⁰ Ia gumazir arazir kurabagh amiba,
 ia bizir aghuiba uan dipenibar aven da mon-
 gezi da ikiavira iti,

6:8: Godin Araziba 10:12; 1 Samuel 15:22; Aisaia 1:17; Hosea
 6:6 † **6:9:** Hibrun akamin me akamin mingarim kagh deragha
 anebighizir puvati.

ezi bizir ia itir kaba, kar ia arazir kuram
gamua inizir biziba.

Ia uan biziba gumazir igharaziba bagha da
amadir dughiam,

ia ifara deragha dar osimtiziba tuisigha dar
ivezibar abarir puvati.

Ki arazir kurar kam bar an aghua.

11 Ki garima, ian gumazir maba igharaz darazigh
ifara men bizir amadiba,
deragha dar osimtizar iveziba me ganidi
puvati.

Ki men arazir kuraba gin amadir puvati.

Ki aghua.‡

12 Ezi nguibar ekiamin itir gumazir dagiar aviriba
itiba,

me onganarazibagh amir gumazamizibagh
ifara men biziba pura dagh ekua,
egha paza me gami.

Nguibar ekiar kamın gumazamiziba,
me bar ifavarir gumazamizibara.

13 Kamaghin amizi, ian arazir kurar kaba bangin,
ki ia gasighasigham.

14 Ia daghebar ami, izivaghan kogham,
eghti mitiriaba ian aghivira ikiam.

Egh ia biziba inigh dipenimin ada akuvam,
eghti da deravira ikian kogham.

Eghti ia bizir manaba iti, ki apaniba amadaghti,
me izi ia misogh dagh asighasigham.

15 Ia azeniba opariva,
dar daghetam inighan kogham.

---

‡ 6:11: Hibrun akamin me akamin mingarim kagh deragha
anebighizir puvati. 6:15: Godin Araziba 28:30; 28:38-40; Amos
5:11; Sefanaia 1:13

Egh ia olivín ovíziba díkabín da mirmír,
 egh olivín borer tam uan míkartzim
 daghuighan kogham.
 Egh ia wainín ovíziba díkabín da mirmír,
 egh wainín dípatam ameghan kogham.
 16 Atrivim Omri ko an otarim, Atrivim Ahap, ia an-
 ingín arazir kurabar gín ghuezir gumaza-
 miziba,
 aning faragha amizir araziba, ia datirighín
 aningín gín ghua dagh ami,
 kamaghín amizi, kí ia gasighasighti,
 Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, akirim
 ragh ia gasi díbovir akabar ia míkíam.
 Eghti ia nan gumazamizir nguibar ekiar kamín
 itiba
 bar moghíram aghumsigham.”

7

Israelia arazir kurabagh ami

1 Maia! Kí uabín apangkufi.
 Kí ti ovengam.
 Gumazamiziba mítiriaba men azi moghín,
 mítiriam nan azi, ezi kí temer ovízitam amasa
 da bagha tememín garima, da puvati.
 Temer fighín ovíziba ko, wainín ovíziba, me
 bar ada inigha gífa.*
 2 Gumazir aghuitam nan kantrin aven itir puvati.

6:16: 1 Atriviba 16:23-24; 21:25-26 * **7:1:** E fozir puvati tinara akar kam akuni. Gumazir maba ghaze kar akam inigha izezir gumazim Maika, an akamra. Ezi gumazir maba ghaze, akam inigha izir gumazim, a Jerusalem o Samarian nguibamningín amizimín akar isin zuim migei. Ezi akar kam amizir kam akam akuni.

Gumazitam guizbangira Godin gin zuir puvati.

Bar puvati.

Dughiabar zurara gumamaziziba uarira uarir
 apanibagh amua uarigh asighasighasa uari
 bagha tuaviba buri,
 mati gumazim asizibav soghasa, azuazim
 agura.

³ Gumamazizir bar arazir kurabagh fogha dagh
 amiba,
 me zuraram arazir kurabagh ami.

Gavmanin ingarir gumaziba ko, jasba
 kotin dughiamin, me gumamazizibar
 azangsizima,
 me moga dagiabar me giveza me
 gakaghorima,
 me paza kotiaba barasi.

Gumazir ziar ekiaba itiba pura uan ifongiabar
 jusbav geima,
 jasba guizin arazim ategha pura gumazir ku-
 rar kabar ifongiabar gin zui.†

⁴ Ezi gumazir igharaziba ghaze me deragha arazir
 aghuibagh ami,
 ezi God men gari,
 me ikuvigha mati grazir ataghatariba ko,
 benir dikoniba itiba.

Dughiam otogha gifa, ezi God uan gumamaziz-
 ibagh asighasighasa,
 mati an akam inigha izir gumazim mikemezi
 mokin.

God kamaghin damuti,

---

† 7:3: Hibrun akamin me akamin mingarim kagh deragha anebighizir puvati.

an gumazamiziba okam nighnigh onganigh
tintinibar nighnigham.

5-6 Eghti dughiar kamın otariba dibovir akabar
uan afeziabav kimti,
guiviba uan amebabar akaba batogham.

Eghti paba itir amiziba, uan ivozir amebaba ko
akabar uari adogham.

Gumazamizibar anababa uari, men apanim
ikiva, men ikuvigham.

Kamaghın amizi, ni uan namakam ko roroamın
akaba, nighnizir gavgavim dar ikian marki.

Egh ni uaghan uan amuim o uan pam mikimsi
deraghvira nighnigh a mikim.

7 Ezi ki uabi, nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godın
iki a mizuamam.

Eghti a ki a ko migeir azir akaba baregh,
izi nan akuragh na inighti, ki deraghvira
ikiam.

Ikiavira Itir God ua uan gumazamiziba ini

8 Eghti en apaniba aghumsizir akabar e damuan
kogham.

E guizbangira iregha gifa, egh e ua dikavigh
tuivigham.

E datirighın aminirbirimin iti,

eghti Ikiavira Itir God uam angazangarim e
daningam.

9 E datirighın Ikiavira Itir Godın damazimın arazir
kuram gami.

Eghti Ikiavira Itir God bar dughiar otevimra
uan aningagharim akagh, e gasighasigham.

Egh a gın ua en akuragh guizin arazimin gın mangıva,
pazavıra e gamir darazir arazir kuraba ikarvagh.

Egh a mitatemın e inigh angazangarimin e atighti,
e angamıra iki an ganti, an en apanibar daribar uam e iniam.

¹⁰ Apaniba faragha kamaghın e miğia ghaze,
“Ikiavıra Itir God, ian God managh iti?”

Egh me gın ganti Ikiavıra Itir God en akuraghti,
me bar aghumsigham.

E ganti Ikiavıra Itir God me dikiti,
mati gumazamiziba tuavimin beghneazim
diti moghin, a me dikabinigham.

¹¹ Ia Jerusalemın gumazamiziba, ia gın nguibar ekiamın divaziba uam adar ingaramın.
Egh nguazimin mitaghniabagh isıvaghı da mangı ekevegham.

¹² Dughiar kamın nın gumazamizir kantrin igharazibar kalabusın itiba, me uamategh tintinibar izam.

Tarazi Yufretisin Fanemin amadaghan ikegh izam,

eghti tarazi aruem anadi naghın kantri Asirian ikegh izam,

eghti tarazi sautın amadaghan kantri Isip ategh izam.

Israelia bar moghıra kantrin saghon itibar mighsiaba ko, ongarir dadarimin itibar ikegh izam.

¹³ Ezi kantrin kabar gumazamiziba bar arazir kurabagh ami.

Kamaghin amizi, da danganir bar kurabar
min ikiam.

Ikiavira Itir God, ni Israelian apangkufigh

- 14 O Ikiavira Itir God, ni gumazamizir ua bagha
miseveziba, ni me eghuvir gumazimin min
iki,
mati sipsipbagh eghuvir gumazim deravira
uan sipsipbagh eghufi.
Me ruarir arizibar mighsiabar ikia, nguazir
aghuiba puvati.
Ezi azenibar ingaramin nguazir aghuiba vin
iti.
Me faragha amizi moghin, ni men amaman-
gatighti,
me mangi Basan Distrik ko Gileatin Distrighin
nguazir aghuibar azenibar ingaram,
mati sipsipba grazir aghuiba itir nguazim
garua grazir aviriba api.

- 15 Ikiavira Itir God akam ikaragha ghaze:
“Ki faragha Isipin ia inigh azenan izasa digavir
kuram gamir araziba,
ki datirighin uam ada ian akagham.
16 Eghti kantrin igharazir gavgaviba itiba,
me datirighin nan gavgavimin ganighiva
digavir kuram damigh aghumsigham.
Egh me atiatigh uan kuariba ko, akabar
kumigham.
17 Egh me fogh suam, me gavgaviba bar puvati,
mati kuruziba uan navibar nguazim
davaram.
Egh akongiva atiatigh uan danganir mogomeba
ategh,

Ikiavira Itir God bagh izam, a en God.”

18 O Ikiavira Itir God, ua godin igharazitam nin min itir puvati.

Nin gumazamizir ikiavira itir varazira, ni men arazir kuraba gin amadi.

Nin adariba dughiar ruaribar itir puvati.

Ni zurara en apangkuvigha, arazir aghuibar e damuasa bar akonge.

19 Ni uam en apangkufigh.

Egh uan suemin biziba dika da abiri moghin, en arazir kuraba diki da abinigh, da akunighti da ongarir konim bar an aven magirigh.

20 Egh ni uan akaba bar dar gin mangiva, zurara Israelia en apangkufigh.

E Abraham ko Jekopin ovavir boriba, e nin gumazamizibara.

Ni fomira en inazir afeziaba koma akar dikirizim gamua ghaze,

ni en apangkuvigham,

egh ni uan akar dikirizir kam damuti,

a guizbangiram otogham.

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir
Ghurim ko Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea